

Teksten nedenfor er avskrift av St.prp. nr. 89 (1984-85)
Verneplan III for vassdrag

OBJEKT NR. 80

VOSSOVASSDRAGET vassdrag nr. 254

Fylke: Sogn og Fjordane, Hordaland
Kommuner: Aurland, Voss, Ulvik, Vik, Kvam, Vaksdal
Nedbørfelt: 1 483 km².
Skoggrense: 850-950 moh.
Areal under denne: 40 %.
Middelvassføring: 83 m³/s.
Laveste-høyeste punkt: 0 - 1 604 moh.
Jordbruksareal: 37 500 da.
Dyrkingsjord: 13 800.
Produktivt skogareal: 198 000 da.
Kraftpotensial: 1530 GWh, kostnadsklasse I/IIB.

Kontaktutvalget uttaler at Vossavassdraget viser stor variasjon i naturtyper fra høyfjell til lavland og inneholder meget store verneverdier for både vilt- og fiskeinteressene, friluftsliv, kulturvitenskap og naturvitenskap. Særlig store naturfaglige interesser er knyttet til delta- og våtmarksområdene i Strondavassdraget. I tillegg til at vassdraget inneholder et meget stort antall kulturminner, kan det sies at kulturminnesammensetningen er særegen. Området rommer en artsrik fauna med et stort produksjonspotensial for vilt. Nedbørfeltet er dessuten del av et stort og sammenhengende friluftsområde. Det er påvist store naturfaglige verdier innenfor alle de naturvitenskapelige fagområder.

Medlemmene Gjessing, Gjærevoll, hauge og Wikholm mener at verneverdiene uten unntak er meget store, og objektet er ett av de viktigste en har på midlertidig vern. Det er godt egnet som typevassdrag for området mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden, et område som i dag ikke er representert på verneplanen. Vossavassdraget er videre i kraft av sin størrelse og nærhet til store befolkningsskonsentrasjoner et godt bidrag til oppfylling av verneplanens målsetting. En viser her til at det er foretatt en rekke kraftutbygginger i området mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden fra før (Aurlandsutbyggingen, Stølsheimutbyggingen, Matreutbyggingen, utbyggingene omkring Dale m.fl.). Hardangervidda med Kinso, Opo, Veig og Dagali erstatter ikke Vossavassdraget som verneobjekt.

De vurderingene som er gjort av verneinteressene i Vosso knytter seg til objektet som helhet. De tre greinene av vassdraget representerer et samspill av kvaliteter og kan ikke erstatte hverandre. En eventuell deling vil således redusere hensikten med et vern betraktelig. Disse medlemmene går inn for varig vern av Vosso, og ved en avveining mellom Vosso og Flåm, vil Vosso prioriteres foran.

Medlemmene Fjærvoll, Hillestad, Sperstad og Wingård er oppmerksomme på de store verneverdiene i Vossavassdraget, og vil gå inn for at to av de tre greinene ovenfor Vangsvatnet, nemlig Strondavassdraget og Bordalselv, gis varig vern. Når det gjelder Raundalsvassdraget representerer det store økonomiske verdier både for distriktet og for landet som helhet gjennom mulighetene for kraftutbygging. Etter disse medlemmers syn vil man, selv om man tillater en viss utnyttelse, kunne ha så mye av verneinteressene i behold at det i tilstrekkelig grad supplerer de vernede vassdragene man har i området fra før (Hardangervidda med Opo, Kinso, Veig og Dagali). En konsesjonsbehandling av Raundalsvassdraget vil derfor gi den beste avveining av alle verne- og brukerinteressene i dette delvassdraget.

Hovedstyret slutter seg til Kontaktutvalgets tilråding om varig vern av Strondaelv og Bordalselv, men mener de ulike interesser knyttet til Raundalselv best kan avklares ved konsesjonsbehandling.

Voss kommune ved et flertall på 34 representanter i kommunestyret uttaler at de ikke har noe å merke til NVEs tilråding vedrørende Vossavassdraget, under den klare forutsetning at eventuell utbygging skal skje i eget løp.

Et mindretall på 9 representanter var uenig med NVEs tilråding vedrørende Vossavassdraget. Mindretallet peker på at dette vassdraget som har oppnådd høyeste verneklasse på alle fagområder er vurdert som en helhet og en kan derfor ikke vurdere elvene hver for seg. Det pekes videre på at ved å gi Vossavassdraget og Flåmsvassdraget varig vern har en sjansen til å bevare et stort og sammenhengende stykke urørt vestlandsnatur fra fjell til fjord.

Vaksdal kommune uttaler at en alt i alt ikke tror en eventuell utbygging vil føre til skadevirkninger som kan måles som økonomisk tap. Dersom utbyggingsplanen i fremtiden skulle føre til økt vassføring i Bolstadjorden vil dette sett fra Kommunens side være positivt for utskiftingen i bassenget. Kommunen gjør likevel oppmerksom på at morenemassene som er lagt opp ved Dæmring sikkert kan påvirkes dersom det kommer vesentlig mer strøm ved terskelen der.

Ulvik kommune ved et flertall på 11 representanter mener innstillingen fra Hovedstyret synes å ta rimelig hensyn til både verneinteressene og utbyggingsinteresser. Videre tilrår flertallet i samsvar med H-sak 145/84 at Raundalsvassdraget gis varig vern. Dersom Raundalsvassdraget gis varig vern peker Ulvik kommune på alternativ utarbeidet av BKK som kan gi en avgrenset utbygging.

Et mindretall på 6 representanter viser til at det er store ulikheter i samlet kraftpotensial mellom de vassdragene som tilrår konsesjonsbehandlet av Sperstadutvalget og av Hovedstyret i NVE. Ut fra en total energiøkonomisk vurdering mener mindretallet det er forsvarlig å skjære noe ned på det samlede kraftpotensial som kan konsesjonsbehandles. Mindretallet foreslår derfor at Raundalsvassdraget og gaula må gis varig vern.

Kvam kommune ber om at Bordalselva får varig vern i samsvar med Hovedstyrets innstilling.

Hordaland fylkeskommune sier seg enig med Sperstadutvalgets tilråding om varig vern av Strondavassdraget og Bordalselv. Kommunen tilrår konsesjonsbehandling av Raundalsvassdraget i samsvar med tilråding fra medlemmene Fjærevoll, Hillestad, Sperstad og Wingård.

Fylkesmannen i Hordaland viser til at Raundalsvassdraget ved en eventuell utbygging representerer store økonomiske verdier for landet, men der er også store verneinteresser. En avveining av de ulike verne- og brukerinteresser vil best finne sted gjennom konsesjonsbehandling av denne delen av Vossavassdraget.

Fylkesmannens Miljøvernavdeling viser til at den plassering Raundalselva har fått i Samlet plan skulle tilsi at vassdraget nå bør behandles sammen med resten av Vossavassdraget, i verneplan III med sikte på varig vern.

Voss bondelag uttaler at Sperstadutvalget har gjort et godt arbeid og at de konklusjoner som er trukket stemmer bra med de faktiske lokale forhold. Voss bondelag understreker viktigheten av at det blir utført beiterregistreringer i området. Dette er ikke gjort i dag. Voss bondelag peker på at vassdraget har stor betydning for selvrensing av avfallsprodukter og annet som blir sluppet ut i vassdraget. Voss bondelag stiller spørsmål ved om vassdragets evne til selvrensing og om dette i så fall vil føre til at regelverket om forurensingen skapt av jordbruket blir skjerpet. Det vises i denne forbindelse til lov om utslipp av pressaft og lov om spredning av husdyrgjødsel. Voss bondelag understreker at en skjerpelse av regelverket på dette punkt vil gå ut over alle bruk i området, kanskje spesielt mindre og ressursvake bruk.

Sogn og Fjordane fylkeskommune peker på at eventuell fremtidig utbygging av Raundalsfeltet vil få virkning for Sogn og Fjordane. Fylkeskommunen vil derfor måtte komme tilbake til dette når eventuelle utbyggingsplaner blir mer konkrete.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN) uttater at Vossavassdraget viser stor variasjon i naturtyper fra høyfjell til lavland og inneholder svært store verneverdier både for vilt- og fiskeinteresser, friluftsliv, kulturminner og naturvitenskap. Vassdraget er et av de få større tilnærmet uregulerte vestlandsvassdrag. Det omfatter flere ulike geografiske regioner, vegetasjonssoner og fiskebiotoper. Vosso er meget godt egnet som typevassdrag for Hordalands fjordstrøk. De øvre deler av vassdraget er svært lite påvirket og har stor referanseverdi. Det er grunn til å nevne at et utvalg nedsatt av Norges Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF) har foreslått Vossavassdraget som ett av fem referansevassdrag for Norge. Utvalgets formann var fagsjef Bo Wingård fra NVE.

Naturfaglig er det knyttet store verdier til vassdraget. Delta- og våtmarksområdene i Strondavassdraget er av stor ornitologisk verdi. Vassdraget er verdifullt i geofaglig sammenheng på grunn av at det er variert og dokumenterer kvartærtidens forløp på vestlandet. Vosso er også særlig verdifullt fordi den danner en kontinuerlig forbindelse mellom de oseanisk påvirkede vestlige deler og det kontinentalt påvirkede Flåmsvassdraget. Sett i sammenheng øker dette den faglige verdi av både Vossavassdraget og Flåmsvassdraget.

Nedbørfeltet til Vosso er av stor viktighet som produksjonsområde for en rekke viltarter. Voss er den kommune på Vestlandet med flest felte hjort, og nedbørfeltet berører tre villreinområder.

Vassdraget omfatter er rekke forskjellige innsjøtyper med varierende fiskebestand. Vassdraget er egnet som referansevassdrag for fisk. Vosso har en lang lakseførende strekning og en meget høy produksjon av laks. Vassdraget har også en høy produksjon av innlandsfisk av god kvalitet.

Det er knyttet svært store friluftsjakter til vassdragsområdet. Sammen med nedbørfeltet til Flåmsvassdraget og Undredalsvassdraget danner det et større sammenhengende natur- og friluftsområde vest for Hardangervidda. Turistforeningen har et godt utbygd hytte- og rutenett i området, og dette brukes mye særlig av folk fra Bergens regionen. Mjølfjellområdet har en rekke hytter og er også et svært viktig dags- og helgeutfartsområde. Vassdraget er også viktig for turisme og reiseliv med sin beliggenhet ved Bergensbanen.

De samarbeidende organisasjoner i SRN peker på at vassdraget har kommet i høyeste verneklasse for alle fagområder. Videre understrekes at disse vurderingene er basert på en *helhetsvurdering* av vassdraget.

SRN organisasjonene finner det derfor ikke faglig forsvarlig med en oppsplitting slik hovedstyret og fire av medlemmene av Sperstadutvalget har gått inn for. SRN vil således gå inn for at hele vassdraget får varig vern.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler at vassdraget som helhet er et meget viktig verneobjekt for vilt og fisk og finner ut fra vernekvitetene at det ikke er forsvarlig å ta ut noen av delvassdragene til konsesjonsbehandling.

Kontaktutvalget for vassdragsaker ved Universitetet i Bergen beklager at Hovedstyret tilrår konsesjonsbehandling av Raundalsvassdraget, som er en viktig del av Vossavassdraget. Kontaktutvalget viser til at Stronda- og Raundalsvassdraget utfyller hverandre, naturfaglig sett. Verneinteressene i dette vassdraget er derfor særlig knyttet til helhetsverdien som gjør det godt egnet som typevassdrag for området mellom Hardanger- og Sognefjorden.

Statens naturvernråd mener Vossavassdraget burde vært varig vernet. Rådet legger særlig vekt på de store verneinteressene i Raundalsgrenen av Vossavassdraget.

Statens friluftsråd legger avgjørende vekt på den faglige vurderingen av dette vassdraget som særdeles viktig for friluftslivet. Det vises til at vassdraget er et av de sju ubestridt mest verdifulle en har på Verneplan III.

Miljøverndepartementet tilrår varig vern av Vossavassdraget. Verneinteressene er her sammenfallende og totalt sett *meget store*. Vassdraget er et av de sju ubestridt mest verdifulle en har på Verneplan III.

Vossavassdraget er et av de få større, gjenværende tilnærmet uregulerte Vestlandsvassdragene og omfatter mange naturgeografiske regioner, vegetasjonssoner, det er stort mangfold av arter og habitater på viltsiden og ulike biotoper på fiskesiden. I tillegg utgjør kulturminnebestanden et særlig stort mangfold, med variasjon både i type og over tid. I vassdraget finnes ulike innsjøtyper fra store fjordsjøer i intensive jordbruksområder til små næringsrike lavlandsvann og kalde, næringsfattige høgfjellsvann. Nettopp dette mangfoldet, variasjonsbredden og vekslingen mellom ulike kvaliteter gjør vassdraget som helhet enestående.

En fraksjon i Sperstadutvalget anbefalte konsesjonsbehandling av Raundalselva bl.a. på grunnlag av en antagelse om at kvaliteten i vassdraget ville kunne ivaretas av Kinso, Veig og Opo. Til dette vil departementet anføre at Kinso og Veig er typiske høgfjellsvassdrag som har et helt annet lengdesnitt fra Hardangerviddaplataet og ned mot sjøen. Opo har allerede fått deler av sitt øvre nedslagsfelt overført til Sauda, E-76 og Riksveg 47 går langs en stor del av elva og denne vegbyggingen har i betydelig grad satt sitt preg på den. Dessuten er nedre del av Opo sterkt påvirket av brevann fra Folgefonna. En kan derfor vanskelig se at disse elvene kan erstatte Raundalselv i vernesammenheng.

Miljøverndepartementet viser videre til at Vangsvannet jevnlig tilføres store mengder organisk stoff og næring fra bosetting, industri og jordbruk. Når vannet ikke er mer overgjødset enn det er, er det takket være flommene vår og høst. En eventuell utbygging vil dempe flommene og spylingen av de nedre deler av vassdraget blir redusert, med den følge at både Vangsvannet og Bolstadfjorden kan bli overgjødset. En slik situasjon kan oppstå selv med forurensningsbegrensende tiltak. Mye av forurensingstilførslene til vassdraget kommer fra jordbruksavrenning som det er vanskelig å få bukt med. På denne bakgrunn tilrår Miljøverndepartementet at vassdraget oppstrøms Vangsvannet unntas fra ytterligere reguleringer.

Miljøverndepartementet viser til at i Samlet plan er seks alternativer for kraftutbygging utredet. Fem av disse er vurdert å gi svært store negative konsekvenser og er i utkastet foreslått plassert i kategori III. Det sjetteste alternativet er av begrenset omfang. Det innebærer overføring av sideelver i sørøstre del av nedbørfeltet til Ulvik, er vurdert å gi store negative konsekvenser og er forelått plassert i kategori II.

Olje- og energidepartementet tilrår varig vern av Vossavassdraget.

Vossavassdraget inneholder store verneverdier både for vilt- og fiskeinteresser, friluftsliv, kulturminner og naturvitenskap.

Ved å gi både Vosso, Flåm og Undredalsvassdraget varig vern, vil en bevare et større sammenhengende natur- og friluftsområde.